

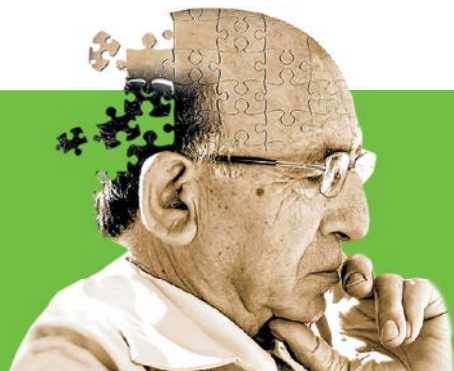

۱۵

فصل گذرا از کارمندان فسیلی!

۱۴

گفتار درمانی نیاز مبتلایان به آلزایمر

شور رمضان در گلشن گرگان

۱۶

زندگی

یکشنبه :: ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۰ :: شماره ۵۹۳۳

۱۳ جاذبه

یادداشت:
محمدعلی یکتانیک
کارشناس حیات وحش

انسان، گونه بسیار مهاجم

گونه‌های مهاجم بنا بر ماهیت‌شان که جانوری یا گیاهی، گوشتخوار یا علفخوار باشند تأثیرات متفاوتی به همراه دارند. اما آنچه قطعیت دارد این است که گونه‌های مهاجم عرصه زندگی را برای گونه‌های بومی تنگ می‌کنند و بعضاً باعث انقراض برخی از گونه‌های بومی می‌شوند. به‌عنوان مثال درخت کهور پاکستانی کاملاً موفق شده‌است در جنوب ایران تمامی زیستگاه‌ها را دربربگیرد. این گیاه به واسطه سازگاری بالایی که دارد گونه‌های بومی منطقه را به مرور حذف می‌کند و تبدیل به گیاه غالب و البته تنها گیاه آن اکوسیستم می‌شود. علاوه بر این، این گونه‌ها برخی مواقع در گروه جانوران اهلی قرار دارند که به واسطه اهلی بودن‌شان در چرخه‌های طبیعی جایگاهی ندارند و از کنار انسان راه‌شان را به طبیعت پیدا می‌کنند و آنجا سازگار می‌شوند، مثل سگ، گربه و موش سیاه. علاوه بر این برخی جانوران مانند کلاغ‌ها گونه‌های فرصت‌طلب هستند. این گونه‌ها هم قدرت سازگاری بسیار بالایی دارند و در کنار انسان موفق هستند و جمعیت‌شان بسیار رشد می‌کند. این حیوانات در مسائل مختلف اکولوژیکی مثل آب، منابع غذایی، محل ساخت آشیانه و ... رقابت ایجاد و زیستگاه‌ها را تصرف می‌کنند. باوری وجود دارد که گونه‌های مهاجم خصوصاً در گوشتخوارها حتماً باید شکار کنند تا به طبیعت و دیگر زیستمدان فشار وارد کنند در حالی که تنها مساله این گونه‌ها شکار نیست. به‌عنوان مثال در رابطه با سگ‌ها و گربه‌های اهلی که در کشورمان با انفجار جمعیت آنها مواجهیم باید گفت فقط حضور این گونه‌ها در یک زیستگاه سبب پایین آمدن مطلوبیت آن زیستگاه می‌شود. حضور آنها به مفهوم ایجاد ناامنی در آن زیستگاه است. باید بدانیم برای برخی گونه‌های جانوری وقتی در زیستگاه صدای سگ شنیده شود آنها از حضور در زیستگاه پرهیز می‌کنند. علاوه بر آن باید به بیماری‌های مشترک و تداخلات ژنی هم اشاره کرد که حضور این گونه‌ها در این زیستگاه‌ها ایجاد می‌کند. برخی معتقدند کنترل این چنینی گونه‌های مهاجم به نوعی دست بردن در چرخه زیستی طبیعت است. نباید فراموش کرد که ما انسان‌ها بزرگ‌ترین گونه مهاجم جهانیم! مساله این است که متغییرات بسیاری را در طبیعت ایجاد کرده‌ایم.

انسان خردمند امروز باید فکر کند حالا باید چه کار کند که مجال زندگی را به سایر زیستمدان بدهد. ما در برابر کاری که می‌کنیم مسؤولیم. ما وقتی سدی می‌سازیم باید بدانیم زیستگاه پایین‌دست سد در صورت نرسیدن آب دچار تحولاتی می‌شود. نمی‌توان گفت ما هم در این چرخه سهمی داریم و سدی سازهیم! تماشکل آب راحل کنیم و طبیعت خودش راهی برای این چرخه پیدا می‌کند! در مورد گونه‌های مهاجم هم ماجرا به همین شکل است. مادر برابر انفجار جمعیت سگ و گربه‌ها مسؤولیم. اگر تنها یک موش صحرایی ساده منقرض شود مدتی بعد شکل زیستی آن منطقه تغییر می‌کند. همه اینها به یکدیگر وابستگی اکولوژیک دارند.

سنبل آبی تیلایپا، راکون و آژولا برخی گونه‌های مهاجم در محیط زیست ایران هستند

بسیار نسبت به شرایط محیطی و کنترل دشوار، عرصه را بر گونه‌های بومی دیگر تنگ کرده‌است. زیستگاه اصلی تیلایپا را آفریقا و به‌ویژه کشور کنیا می‌دانند اما حالا مدت‌هاست با وجود مخالفت‌های بسیار دوستداران محیط زیست در بخش‌هایی از ایران هم پرورش داده می‌شود. این ماهی کوچک که برای اولین بار در سال ۱۳۹۰ وارد کارون شده بود، حالا به همه رودخانه‌ها و تالاب‌های خوزستان رسیده‌است. تصاحب تالاب‌های جنوب توسط تیلایپا به قدری بود که حتی در سال ۹۵ شوری پدافند غیرعامل خوزستان، آن را به عنوان یکی از تهدیدات زیستی خوزستان معرفی کرد. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های این ماهی مهاجم، سازگاری‌اش با هر نوع شرایط آب و هوایی است، طوری که در کشور چین این ماهی را حتی در فاضلاب هم پرورش می‌دهند. برخی کارشناسان معتقدند مجموعه‌ای از عوامل در افزایش جمعیت گونه‌های مختلف تیلایپا در آب‌های خوزستان موثرند. در سال‌های گذشته موانع فیزیکی و سدسازی‌ها باعث تغییر در رژیم آبی منابع آب‌های داخلی خوزستان شده و از سوی دیگر کیفیت منابع آبی این استان نیز تحت تأثیر ورود منابع فاضلابی به شدت کاهش یافته‌که این مساله زیستگاه را برای حضور و رشد تیلایپا به عنوان یک گونه فرصت‌طلب و مقاوم مطلوب کرده‌است.

راکون

اما یکی از عجیب‌ترین گونه‌های مهاجم محیط زیست ایران حیوانی است که با ظاهری معصوم و دوست‌داشتنی طبیعت این سرزمین را تهدید می‌کند. البته هنوز حضور راکون‌ها که بومی آمریکای شمالی هستند در طبیعت ایران آن‌قدرها به چشم نیامده‌است اما گزارش‌هایی از مشاهده این حیوان در جنگل‌های اسالم و تالش در دهه ۷۰ وجود دارد. درباره این‌که چطور راکون‌ها وارد ایران شده‌اند، تئوری‌های بسیاری وجود دارد. هوشنگ ضیایی، کارشناس حیات وحش یکی از اولین افرادی است که درباره حضور و تکثیر این گونه مهاجم در ایران هشدار داده‌است. او در رابطه با چگونگی ورود این حیوان به ایران می‌نویسد از آنجا که منطقه جغرافیایی زیستی این جانور با منطقه جغرافیای زیستی ایران فاصله زیادی دارد، احتمال این‌که این حیوان به صورت طبیعی از گذشته در ایران وجود داشته‌است بسیار بعید به نظر می‌رسد اما با توجه به این که راکون حیوان بسیار فعالی است و گاهی اوقات حدود ۸۰۰ کیلومتر فاصله را طی می‌کند، می‌توان حدس زد پس از تکثیر در محدوده شوری سابق جمعیت این حیوان گسترش یافته و وارد ایران شده‌است. راکون‌ها به هاری خیلی حساسند و به علاوه می‌توانند به میوه‌ها و مزارع کشاورزی آسیب برسانند. همچنین این جانور از تخم پرنده‌ها تغذیه می‌کند و از این رو باید شاهد کاهش جمعیت قرقاول‌های خیزی و پرنده‌گان دیگر در منطقه تالش بود.

بررسی گونه‌های مهاجمی حیوانی که تخریب زیستگاه‌ها و نابودی محیط زیست کشور را سرعت بخشیده‌اند

نفوذی‌های محیط زیست

میتام اسماعیلی

جامعه

تهدیدات محیط زیست تنها محدود به پدیده‌هایی همچون تغییر اقلیم و البته دخالت‌های انسانی نیست، محیط زیست با تغییر در چرخه زیستی یک منطقه هم مورد تهدید واقع می‌شود. یکی از رایج‌ترین این تهدیدات مربوط به ظهور گونه‌های مهاجم است. گونه‌هایی که البته دلیل اصلی پیدایی آنها دخالت انسان در این چرخه زیستی است. گونه‌های مهاجم به موجودات زنده‌ای گفته می‌شود که از پیش در یک زادبوم حضور نداشته و با معرفی شدن به آن زیست‌بوم باعث برهم خوردن نظم طبیعی آن و ایجاد خسارت‌های اقتصادی، محیط زیستی یا بوم‌شناختی می‌شوند. این گونه‌ها به دلیل آن‌که تعلق به زادبوم معرفی شده ندارند می‌توانند گونه‌های رقیب را کتار بزنند و مانع از رشد و تولید دیگر گونه‌هایی شوند که به صورت طبیعی در آن منطقه زندگی می‌کرده‌اند. با این تعریف هم وضعیت محیط زیست ایران شرایط خوبی ندارد. کارشناسان این حوزه خبر داده‌اند در حال حاضر از ۱۰ گونه برتر غیربومی در دنیا، شش گونه در ایران دیده شده! خبر تازه‌تر را یکی از اعضای هیات علمی پژوهشکده علوم محیطی دانشگاه بهشتی گفته‌است، آن‌طور که اصغر عبدولی گفته در مدت کمتر از سه سال، ماهی تیلایپای زلی بیش از ۴۰ درصد ماهی‌های تالاب شادگان را به خود اختصاص داده‌است آن‌قدر که حتی بومیان منطقه به این گونه مهاجم لقب داعش داده‌اند! این تهاجم آنقدر بوده که حالا معاون محیط زیست دریایی و تالابی سازمان حفاظت محیط زیست می‌گوید در حال بررسی راه‌حلی به روش بیولوژیک برای مقابله با گونه مهاجم ماهی تیلایپا در تالاب شادگان است.

ماهی تیلایپا گونه متاخری از گونه‌های مهاجم زیست‌بوم ایران است، پیش از این هم گونه‌های دیگری بوده‌اند که همچون بختک در سر یک منطقه افتاده‌اند و باعث از بین رفتن اکوسیستم آن منطقه شده‌اند. تبعات و پیامدهای آنها هم آنقدر هست که همچنان یکی از چالش‌های مهم زیست محیطی این مناطق محسوب می‌شوند. معروف‌ترین شاید سلطان سنبل آبی باشد که نفس تالاب‌های شمال ایران را به شماره انداخته‌است. در این گزارش نگاهی به برخی از مهم‌ترین گونه‌های مهاجم طبیعت ایران انداخته‌ایم.

است. «فارغ از بلایی که این گیاه بر سر تالاب‌های ایران می‌آورد به واسطه ترشحات سمی، نگهداری آن در خانه هم با خطرات بسیاری همراه است. از آنجا که ریشه‌های این گیاه جاذب آلاینده‌ها، فلزات سنگین و مواد سمی است بنابراین سنبل آبی گیاهی سمی و سرطان‌زا شناخته شده‌است.

آژولا

«شیطان سبز روح مرداب»؛ حتی صفت این گونه گیاهی هم هولناک است، گیاهی که حالا نزدیک به ۳۰ سال است مهمان ناخوانده تالاب‌های ایران شده. این گیاه در ابتدای دهه ۶۰ برای بهبود محصول شالیزارهای برنج از فیلیپین به ایران آورده شد اما در سال‌های بعد از آن در مناطق شمالی ایران این گیاه به صورت آفت و بلای برای اراضی زراعی برنج و مناطق مردابی درآمد، چراکه آژولا با ایجاد پوششی متراکم در برکه‌ها و مرداب‌ها مانع رسیدن نور خورشید به آنجا شده و مانع رشد دیگر ارگان‌های حیاتی مردابی می‌شود. آژولا فقط تهدید نهرها و تالاب و مرداب‌های ایران نبود و چند سال پیش کارشناسان این حوزه هشدار دادند به واسطه

سنبل آبی

«هیولای خوش و خط خال» و «قاتل خاموش تالاب‌ها» صفت این گیاه زیبای مهاجم است که تنها طی مدت ۱۰ سال تبدیل به مهم‌ترین تهدید تالاب‌های ایران شده‌است. ۱۰ سال پیش که گیاه مهاجم سنبل آبی با ظاهری فریبنده و گل‌های زیبا در پهنه‌های آبی گیلان مشاهده شد تنها یک هکتار از این عرصه را اشغال کرده بود و حالا پس از گذشت یک دهه عرصه درگیر با این گیاه به چند صد هکتار در پهنه‌های آبی این استان رسیده‌است. این رشد عجیب و سرطان‌وار سنبل آبی آن‌قدر هست که حتی در تعریف علمی این گونه هم به آن اشاره شده‌است. سنبل آبی یکی از ۱۰ گونه گیاهان مهاجم دنیااست که وقتی وارد اکوسیستم آبی می‌شود ظرف مدت دو هفته جمعیت خود را به میزان دوبرابر افزایش داده و یک بوته آن با بیست گل می‌تواند ۳۰۰۰ دانه تولید کرده و هر دانه آن بین پنج تا ۲۷ سال می‌تواند زنده بماند! هنوز کسی نمی‌داند پای این گل چطور به ایران باز شده اما چند سال پیش ولی...! مظفریان، گیاه‌شناسی که این گونه را شناسایی کرد به جام‌جم گفته بود: «احتمالاً این گیاه با بذر برنج به ایران راه یافته

مهاجمان دیگر طبیعت ایران

مرغ مینا: پرنده‌ای است که اتفاقاً مورد استقبال بسیاری از دوستداران پرندگان است و بسیاری از این پرنده نگهداری می‌کنند اما این مرغ که متعلق به هندوستان است برای زیست‌بوم ایران به نوعی یک گونه مهاجم شناخته می‌شود. همین چند سال پیش افزایش بی‌شمار جمعیت مرغ مینا در جزیره کیش باعث برهم خوردن اکوسیستم منطقه و البته نگرانی بسیاری از دوستداران محیط زیست شده بود. مرغ‌های مینا به دلیل قلمرو طلبی، پرندگان بومی را از آشیانه‌شان بیرون کرده یا جوجه و تخم آنها را می‌خورند.

لاک‌پشت گوش قرمز: نام این حیوان هم در فهرست مخوف صد گونه مهاجم جانوری جهان قرار دارد و البته که پایش به طبیعت ایران سال‌هاست که باز شده‌است. از سال ۱۳۹۵ گونه لاک‌پشت گوش قرمز در استان مازندران، اطراف تهران و

info@amejamdaily.ir

روابط عمومی: ۲۲۲۶۱۴۷

حق التدریس- معلم

جمعی از آموزگاران لرستان:

وزارت آموزش و پرورش چرا حقوق حق التدریسی آموزگاران را به حسابشان واریز نمی‌کند؟ بدقولی در این وزارتخانه به اوج خود رسیده است.

سامانه- قوه قضاییه

شهروندی از تهران:

سامانه دریافت نظرات مردمی قوه قضاییه حدود دوماه است که می‌گوید در حال به روزسانی است. چرا این سامانه وصل نمی‌شود؟

شهربازی- جوانمرد

فتحی از تهران:

با اعلام موج چهارم کرونا و افزایش مبتلایان، شهربازی در میدان مادر جوانمرد قصاب به فعالیت خود ادامه می‌دهد.

طرح- ترافیک

قائمی از تهران:

با لغو طرح ترافیک، تردد خودروهای تک‌سرنشین افزایش یافته و در نتیجه بر میزان بار ترافیکی افزوده‌است.

واکسن- سالمند

حسینی از تهران:

یک سالمند هستم. با اعلام ثبت‌نام واکسن کرونا برای افسر بالای ۸۰ سال ولی هیچ محلی برای ثبت‌نام واکسناسیون به من اعلام نشده‌است.

سهامدار- بورس

مؤمن از تهران:

فروش سهامداران حقوقی در روزهایی که بورس سبزپوش است باعث برهم خوردن نظم بازار و شکل‌گیری دوباره صف‌های فروش می‌شود. آیا اقدام حقوقی‌ها جز ضرر به سهامداران عواید دیگری دارد؟ این کار برخلاف وعده دولت راجع به حمایت از سهامداران است.

مترو- کرونا

رفیعی از تهران:

با وجود محدودیت‌های شدید رفت‌وآمد شهروندان با توجه به شیوع مجدد کرونا، متروی تهران همچنان شلوع است و یکی از عوامل اصلی شیوع این بیماری محسوب می‌شود.

بوستان- ولایت

آزاد از تهران:

وسایل بازی در بوستان ولایت که یکی از بزرگ‌ترین بوستان‌های تهران است خراب شده و شهرداری برای تعمیر و نگهداری آن هیچ اقدامی نمی‌کند.

بیمه- دارو

احمدی از تهران:

با توجه به شیوع کرونا و بیماری بیشتر مردم و بیکاری‌های ناشی از بسته شدن مشاغل هزینه‌های دارو سرسام‌آور و برای مردم مشکل ایجاد کرده‌است.